

UN SCHIMB DE EXPERIENȚĂ: ÎNCĂ O TREAPΤĂ SPRE CUNOAȘTEREA PROFESIEI

Literatura de specialitate din ultimii ani promoveaza cu insistență conceptul de schimbare ca și garanție a succesului în activitatea de bibliotecă.

Studiul *Despre cultura organizațională, schimbarea managerială și îmbunătățirea calității în bibliotecile din România postcomunistă*, realizat de Hermina Angheluș și Irene Owens¹, la sfârșitul anilor, 90, a remarcat schimbările care au loc în România la nivel macro, adică național și la nivel micro – la nivel instituțional, stăruind asupra importanței participării fiecărui membru al colectivului în reorganizarea și îmbunătățirea activității instituției.

Îmbunătățirea calității serviciilor tradiționale, implementarea serviciilor noi, deplasarea accentului de la colecții către utilizator și către interesele acestuia înseamnă o schimbare de mentalitate, iar aceasta nu se întâmplă peste noapte.

Comunitatea bibliotecarilor din România, prin asociațiile profesionale naționale, Consiliul Directorilor din Biblioteci Publice, iar mai recent prin Comisia Națională a Bibliotecilor, a reușit să realizeze schimbări semnificative mai ales în plan legislativ și reglementar.

Legea Bibliotecilor, adoptată în anul 2002, cu modificările din anul 2004 și anul 2005, a descătușat mâinile bibliotecarilor și a facilitat calea spre utilizarea colecțiilor bibliotecilor fără garanții materiale și restricții total nespecifice instituțiilor publice. Totul este ca bibliotecarii să se pună la punct cu toate noutățile în domeniul profesional și legislativ și să insiste asupra respectării *Legii Bibliotecilor* în interesul instituției bibliotecare și al utilizatorilor.

Perfecționarea profesională, autoinstruirea, stagiiile în străinătate și schimburile de experiență ale bibliotecarilor au devenit o necesitate întru atingerea obiectivului schimbării sub toate aspectele. Bibliotecile din România care au perseverat în acest domeniu au reușit să-și modernizeze serviciile, spațiile și dotările, au devenit instituții de referință în comunitățile respective și nu numai.

Pentru personalul Bibliotecii Județene "Octavian Goga" perfecționarea profesională constituie o componentă obligatorie a activității, formele și metodele diversificându-se de la un an la altul. Pe lângă programele teoretice și practice tradiționale, bibliotecarii au beneficiat, în ultimii zece ani, de stagii și vizite în străinătate în cadrul unor proiecte europene și parteneriate cu biblioteci din Franța, Ungaria și Republica Moldova.

Schimburile de experiență au fost întotdeauna promotori ai schimbării, întrucât un bibliotecar care a avut posibilitatea să vadă un alt mod de organizare și de atitudine în bibliotecile din străinătate va dori, fără îndoială, să aplique în practică la locul său de muncă ideile noi și experiențele dobândite.

În acest sens biblioteca noastră a semnat, în anul 2002, un protocol de colaborare cu Biblioteca Județeană "Vörösmarty Mihaly" din Székesfehérvár, Ungaria, aceasta însemnând vizite reciproce ale specialiștilor, schimburile de publicații și activități culturale organizate în comun.

În cadrul acestui protocol câteva echipe de bibliotecari din Ungaria au vizitat Biblioteca Județeană "Octavian Goga", precum și câteva biblioteci publice din județul Cluj, iar noi, bibliotecarii clujeni, am efectuat două vizite de documentare la colegii maghiari.

Revista *Lectura* a publicat impresiile colegilor noștri după vizita efectuată în anul 2003, dar o nouă vizită înseamnă noi impresii, alte percepții, alte idei.

Așadar, în perioada 8-13 noiembrie 2005, împreună cu Antigona Crișan de la Secția Împrumut pentru adulți, Camelia Mihuț de la Centrul de Informare Comunitară și Györfy Tibor de la Laboratorul de Informatizare, am efectuat o vizită de documentare la Biblioteca Județeană din Székesfehérvár.

Orașul Székesfehérvár are o populație de circa 100.000 locuitori și o rețea de biblioteci publice formată dintr-o bibliotecă municipală cu cinci filiale de cartier și Biblioteca Județeană, care are și funcția de îndrumare metodică pentru 108 biblioteci publice din județ.

1.Owens, Irene; Angheluș, Hermina. Arând în pământ stâncos: Despre cultura organizațională, schimbarea managerială și îmbunătățirea calității în bibliotecile din România postcomunistă. În: Revista Bibliotecii Naționale, 2000, nr. 2, p. 42-54.

Experiențe și tendințe

Imagini din Székesfehérvár

Acstea două biblioteci au o bună relație de colaborare în vederea satisfacerii nevoilor de lectură și de informare ale comunității. Astfel, în perioada vacanței de vară Biblioteca Județeană este închisă pentru public timp de o lună, dar activitatea este coordonată în aşa fel încât în această perioadă Biblioteca Municipală și filialele acesteia să fie deschise și să servească utilizatorii din municipiu.

Conform Legii Bibliotecilor înscrierea la bibliotecile din Ungaria se face cu plată; taxele se aplică diferențiat: copiii până la 16 ani și persoanele peste 70 de ani se înscrui gratuit, iar elevii, studenții și mamele aflate în concedii de maternitate plătesc 1/2 din costul permisului.

În municipiul Székesfehérvár persoanele care și-au făcut permis de intrare la Biblioteca Municipală beneficiază de servicii gratuite la Biblioteca Județeană și viceversa. Mai mult decât atât, dacă un cititor al Bibliotecii Municipale are nevoie de anumite publicații din colecțiile Bibliotecii Județene și nu dorește să se deplaseze la sediul acesteia cererea i se satisfac prin curier, în cadrul împrumutului interbibliotecar.

Trebuie să menționăm aici că atitudinea bibliotecarilor față de utilizatorii bibliotecii este extrem de binevoitoare; fiecare salariat la locul său de muncă se consideră în slujba cetățeanului și face tot posibilul ca nici o persoană să nu plece cu cererea nerezolvată. Este o chestiune de mentalitate despre care vorbeam în introducerea acestui articol.

Pentru că *Permisul de intrare*, care are termen de valabilitate de un an, se eliberează contra cost, biblioteca a instituit un regulament de împrumut care să justifice aceste cheltuieli din partea utilizatorului. Astfel, în cadrul unei vizite, un cititor poate împrumuta 8 cărți, 6 discuri, 4 casete audio, 4 partituri și 3 CD-ROM-uri; cărțile se împrumută pe termen de o lună, iar materialele audio-vizuale pe o săptămână.

Dacă publicațiile solicitate lipsesc în colecțiile bibliotecii cererea este rezolvată prin împrumutul interbibliotecar. Acest tip de servicii se bucură de succes în bibliotecile din toată țara și este încurajat de Guvernul Ungariei. Ministerul Culturii a inițiat un program de susținere a achiziției de carte, în special a celei în limba maghiară, iar bibliotecile participante sunt selectate după numărul de împrumuturi interbibliotecare; cheltuielile poștale sunt susținute, de asemenea, de Ministerul Culturii.

Ideea că o bibliotecă există din banii comunității și trebuie să servească doar membrii comunității nu mai este valabilă. Noile tehnologii au schimbat atitudinea față de colecțiile bibliotecii, au lărgit cercul de utilizatori, în special al celor de la distanță. Iată că globalizarea a atins și sfera bibliotecilor; informația, prin cataloagele on-line, este accesibilă oricui, iar documentele, prin împrumutul interbibliotecar și prin livrări electronice, sunt disponibile utilizatorilor de oriunde.

Biblioteca Județeană se află în clădirea Casei de Cultură, care a fost construită în 1943 și ocupă un spațiu de 2.500 m², suprafață optimă pentru o bună funcționare fiind de circa 5.000 m².

Volumul colecției este de 380.000 volume, din care 260.000 carte și 120.000 periodice și alte tipuri de documente. Achiziția de carte se face prin intermediul unei firme specializate, care o dată la două săptămâni trimite în teritoriu *Planul tematic* care cuprinde noile apariții ale editurilor: descrierea bibliografică a cărții, o scurtă adnotare și imaginea copertii.

Comisia de achiziție din cadrul bibliotecii, formată din responsabilitățile din toate sectoarele de comunicare a colecțiilor și conducerea bibliotecii, analizează fiecare titlu și comandă numărul necesar de exemplare pentru fiecare secție. Firma specializată realizează catalogarea centralizată a cărților, precum și cotarea, aplicarea etichetei cu cota pe cotorul cărții și plastificarea fiecarui volum, aceasta însemnând din start o viață mai lungă a cărții. Astfel 90% din cartea achiziționată într-un an intră în bibliotecă catalogată (cu fișă tipărită) și prelucrată, iar personalul din Serviciul de Dezvoltare a Colecțiilor se ocupă, în special, de descrierea analitică a antologilor și a culegerilor.

Neexistând gestiuni pe secții (biblioteca are gestiune unică), nu există nici un fel de procese verbale de predare-primire a stocurilor, astfel încât calea cărții de la achiziție până la cititor este foarte scurtă, într-o săptămână noile intrări ajung în secțiile de împrumut. Procesul de informatizare a bibliotecii a început în anul 1995, prin soft-ul TEXTLIB, iar în prezent tot fondul de documente este introdus în baza de date, inclusiv documentele audio-vizuale.

Discuții de lucru în Biblioteca Județeană din Székesfehérvár

O atenție deosebită se acordă publicațiilor de interes local.

Serviciul de Bibliografie și Istorie Locală se ocupă de descrierea amănunțită a cărților cu caracter local și a articolelor din periodice, cu atribuirea vedetelor de subiect. Anual se elaborează *Bibliografia locală*, dar numai în variantă electronică; în variantă tipărită se editează doar bibliografii de cercetare, care presupun muncă de cercetare nu doar pe baza colecțiilor proprii, ci și a altor biblioteci din țară, inclusiv Biblioteca Națională a Ungariei. Acest serviciu se ocupă și de publicațiile depozitului legal, care nu au un regim special. Publicațiile de interes pentru istoria locală sunt descrise în detaliu și se păstrează în Depozitul General, cu drept de consultare doar în Sala de Lectură, iar publicațiile de interes general se trimit la secții, pentru împrumut la domiciliu.

În structura bibliotecii nu există *Laborator de Informatizare*, asistența tehnică este asigurată de o firmă specializată.

Nu există, de asemenea, *Centru de Informare Comunitară*, informațiile de toate tipurile se oferă la Sala de Lectură.

Permisul pentru utilizarea bibliotecii doar în *Sala de Lectură* este gratuit, iar de împrumut la domiciliu poate beneficia fiecare persoană, indiferent de domiciliu, dacă achită taxa pentru înscrisere.

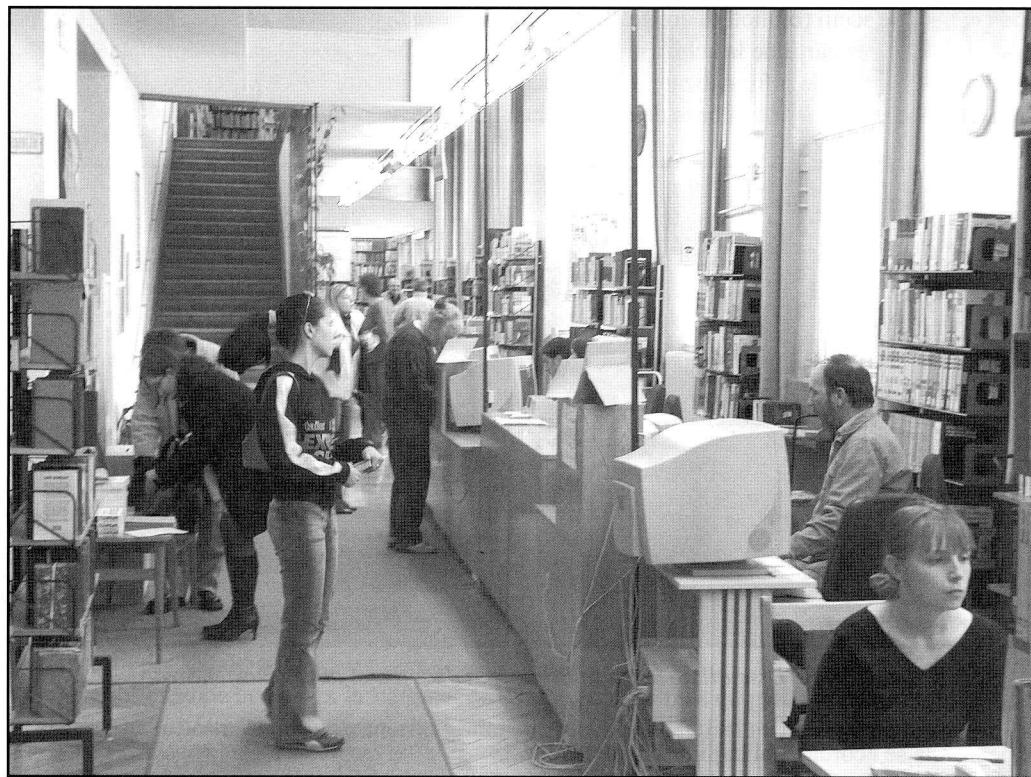
Ca peste tot, majoritatea utilizatorilor o constituie elevii și studenții. Secția pentru Copii are un fond de carte de circa 35.000 volume, destinat copiilor până la 14 ani. Secția are o bună colaborare cu școlile din municipiu, zilnic are loc câte o activitate de promovare a lecturii, conform unui program elaborat împreună cu școlile și grădinițele de copii. La începutul fiecărui an școlar Secția pentru Copii propune instituțiilor colaboratoare o ofertă de teme, subiecte de interes general, bibliografie școlară, nouăți editoriale, iar, după discuții și perfectări, programul se realizează conform unui orar stabilit de comun acord. Secția are un spațiu pentru activități culturale și lectură pe loc, cu toate dotările necesare: fond de referință pentru copii, Internet, materiale audio-vizuale. Cu diferite ocazii se organizează concursuri literare și de creație, cu festivități de decernare a premiilor și de stimulare a celor mai activi cititori ai bibliotecii.

Secția de documente audio-vizuale este destinată în special adulților și oferă atât servicii de consultare/audiții /vizionări pe loc cât și împrumut la domiciliu pentru toate tipurile de documente, gratuit și fără nici un fel de garanții materiale. Fac aceste precizări întrucât multe biblioteci din România mai continuă să considere aceste documente drept unele "specifice", instituind un regim restrictiv de consultare a acestora. Încă un aspect care ține de mentalitate.

Colecția conține și cărți vorbite pentru persoanele cu deficiențe de vedere. Secția dispune de 10 stații pentru utilizatori cu acces la Internet, la baze de date și posibilități de redactare de texte.

Depozitele de publicații au o altă organizare decât suntem obișnuiți în România. Noțiunea de fond de conservare nu există, cartea se achiziționează pentru a fi împrumutată, inclusiv albumele de artă, carte de referință, dacă este în mai multe exemplare. Biblioteca are un Depozit de dublete, cu destinație de împrumut la domiciliu, aranjat în ordine sistematico-alfabetică și un Depozit Central, constituit din 50.000 volume de carte de valoare, istorie locală și colecții speciale. Aici cartea este aranjată după formate, pe rafturi ergonomicice, compacte, care ocupă un spațiu restrâns, cu respectarea normelor de conservare preventivă a colecțiilor; această carte poate fi consultată doar pe loc. Periodic, și acest fond de publicații este supus trierii, iar cartea care nu merită să fie conservată pentru istorie și cercetare este transferată la împrumut.

E xperiențe și tendințe

În

Secția pentru împrumut a Bibliotecii Județene din Székesfehérvár

Depozitul de Periodice păstrează doar periodicele cu caracter local, patru titluri de ziare naționale și cele mai importante periodice culturale. Trebuie să remarcăm un număr impresionant de titluri de periodice achiziționate anual – 600 în limba maghiară și în toate limbile de circulație internațională.

Biblioteca dispune de un atelier - legătorie, cu un personal alcătuit din trei muncitori, care leagă toată arhiva de documente a bibliotecii, periodicele, cărțile uzate și solicitate de cititori și oferă servicii cu plată pentru clienții din exteriorul bibliotecii.

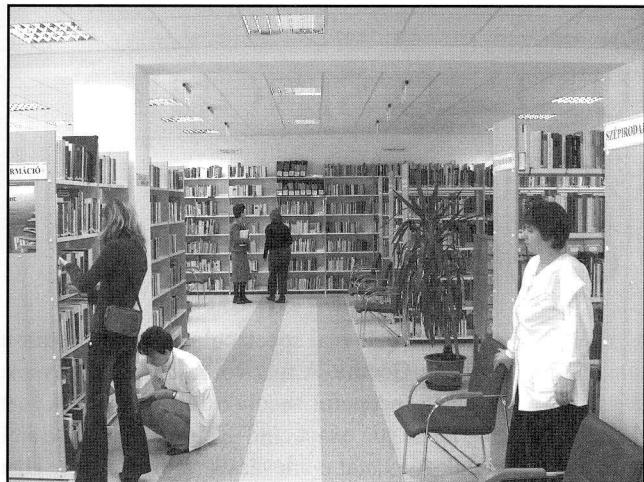
Am remarcat o bună dotare cu stații de lucru pentru public în toate secțiile de împrumut și consultare pe loc, cu multiplicatoare pentru efectuarea copiilor xerox și tot necesarul pentru oferirea serviciilor de calitate.

Și, nu în ultimul rând, personalul bibliotecii – 60 de salariați, din care 40 de bibliotecari, specialiști cu studii superioare și medii de biblioteconomie. În Ungaria învățământul biblioteconomic a existat întotdeauna prin facultățile de biblioteconomie de la diverse centre universitare din țară, precum și învățământul mediu de specialitate, prin colegele de biblioteconomie, care oferă o foarte bună pregătire tehnică și de organizare a bibliotecilor. Această stare de lucruri oferă conducerii bibliotecii o mult mai mare libertate și flexibilitate în distribuirea și redistribuirea personalului și a sarcinilor de serviciu. Pentru acoperirea necesarului cu personal în serviciile de comunicare a colecțiilor, bibliotecarii din serviciile tehnice, precum și conducerea bibliotecii (directorul și directorul adjunct) lucrează, prin rotație, la public. Este adevărat că publicațiile la acces liber sunt aranjate într-o ordine desăvârșită, ca să nu mai vorbim de depozitele de carte. Cartea dacă nu este împrumutată – este la raft. O altă variantă nu poate exista: cineva a pus-o în alt loc, a căzut după raft sau a pus-o în sertar.

E bine săiut, în secțiile de împrumut există momente când în sală nu prea sunt cititori și aceste momente sunt folosite de bibliotecari pentru a face ordine permanentă la raft și chiar pentru a rezolva cererile de împrumut interbibliotecar. Tot personalul cunoaște foarte bine soft-ul de bibliotecă, toți știu să înscrie un cititor, să încaseze o sumă de bani, să efectueze un împrumut sau să ofere o informație.

Un colectiv amabil, dăruit, un colectiv de profesioniști, iar biblioteca în ansamblu ne-a lăsat o impresie de instituție în care **utilizatorul și accesul** sunt determinante.

Programul nostru a cuprins și vizite la două biblioteci orașenești din județ: Bicske și Martonvásár, organizate după aceleași principii și cu aceleași reguli de utilizare.

Aspecte din Biblioteca Orășenească Bicske

Colecțiile ambelor biblioteci sunt organizate în acces liber la raft 100%, sunt dotate cu aparate xerox, calculatoare cu acces la Internet, cu posibilități de livrare a documentelor electronice, au bune relații de colaborare cu școlile din localitate și cu bibliotecile școlare. Trebuie să menționăm că bibliotecile școlare, după relatarea colegilor maghiari, sunt foarte bine dotate cu carte, calculatoare și au un personal calificat. Un aspect lăudabil îl constituie instruirea utilizatorilor în vederea folosirii serviciilor de bibliotecă. În școli, licee și colegi programul de studii include „Bazele biblioteconomiei” ca materie obligatorie. Fiecare absolvent al instituției de învățământ preuniversitar trebuie să aibă cunoștințe elementare de istoria cărții, să cunoască regulile de organizare și regăsire a informației într-o instituție bibliotecară.

Programul s-a încheiat cu vizitarea orașului Székesfehérvár, a celor mai importante obiective culturale, lăcașe de cult, muzee, statui și monumente de arhitectură. Este un oraș plin de semnificație istorică, cu oameni care își respectă trecutul, tradiția și oaspeții ce le calcă pragul.

TATIANA COSTIUC

Şef serviciu
Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj